

Vlada belokožcev nad črncl.

Po celi Afriki prebiva 120 milijonov zamorcev, ki so skoro več ali manj vsi pod nadvlado belega plemena, ki šteje komaj tri milijone. Z majhno neznatnimi patroljami policije in vojaštva je mogoče nadzirati ter vladati Afriko.

Tukaj se ogromne države kakor industrijska Rhodezija severno od Transvala v južni Afriki, kjer drži v rokah 24 tisoč belokožcev pokrajino, ki je najmanj dvakrat tako velika kakor Nemčija.

Na afriški vzhodni obali je država Uganda, v kateri prebivajo 4 milijoni zamorcev pod vladno 1700 belokožcev.

Kljub dejstvu, da Afrika ni pod strahom bajonetov, strojníc ter topov je osebna varnost zajamčena. Nikdo od podjarmljenih ne misli na kak upor. — Malodane po vseh državah je prepovedan domačinom alkohol, ne smejo nositi brožja in jih uklepa v pokorščino le nekaj vojnih letal ter strojnih pušk. Zamorec bo slepo udan nadvladi Evropejca, dokler ne bo imel volilne pravice in dokler se ne bo čutil enakopravnega z belim vladarjem. Boj med črncl in belci v Afriki je priplul v mirno luko socialnega boja.

Danes je že tudi takozvana temna Afrika skozi in skozi prometno organizirana. Cela država Kongo ima moderne železniške proge, zveze z letali ter parniki. Je že mogoče, se udobno peljati iz zapadne afriške obali na vzhodno. Iz glavnega mesta Egipta Kaire se lahko pelješ proti jugu z železnico tako

daleč (le prav na kratko razdaljo te prenesejo), da imaš zvezo z vzhodno afriško železnico preko belgijskega Kongo do Kapstadta na koncu južne Afrike. Ravno to ogromno razdaljo lahko preletiš v udobnem potniškem letalu.

Pri afriških železnicah še imaš to posebnost, da vidiš pet metrov od proge, ki pelje preko pragozda, leve ter žirafe. V bližini velemest kakor Johannesburg ter Kimberley imaš črede ceber. Železnica drči dneve na jugu preko Krügerjevega parka, kjer te sreča toliko vsakovrstne in najbolj redke divjačine, da mora strojevodja neprestano zvižgati, da se umaknejo vlakom živalski radovedneži.

Življenje zamorcev je danes v prehodnem stanju. — Zamorski poglavarji Ovambo dežele v Angoli (portugalska zapadna Afrika) sklepajo pogodbe z rudniki v južni Afriki. Po 2 tisoč Ovambov začne tamkaj delo kot pravi rudarji nekaj mesecev. Prebivajo po barakah in nastopajo kot industrijski delavci. Ko je pogodba potekla, slečejo hlače in z denarjem, ki jim ga je prepustil njih črni glavar od krvavega lastnega zaslužka, si kupijo po eno, dve do tri žene, ki delajo zanje. Zamorci so nekaj čudnega, ker lahko spijo kot Evropejci v posteljah, se kopljejo, zabavajo po mestnih kinih ter gledališčih, po preteku nekaj mesecev so pa že zopet prave opice po afriških pragozdih.

Nekdaj nečasni poklici.

V srednjem veku in naslednjih stoletjih je bila cela vrsta poklicov, oziroma oseb, ki niso uživale vseh državljanških pravic in so se jih drugi izogibali ter jih zaničevali.

Nekaj nečastnega je bilo v srednjem veku: biti pastir, ovčar, mlinar, tkalec, igravec, posedati kopališče (pader), brivec, konjederec in rabelj s pomagači vred.

Ako gledamo vrsto zgorajnih nečastnih poklicov, se moramo čuditi, da sta med temi tudi pastirski in ovčarski, ko ju vendar opevajo pesniki vseh časov. Vzrok, da sta bila nekdanj pastir in ovčar manj vredna, tiči v tem, ker sta morala ostati v slučajih vojne kot neobhodno potrebna pri čredah. Na drugi strani sta pa nudila ta dva poklica pastirjem ter ovčarjem priložnost, da so zamenjavali v svoj prilog zaupane jim rejene živali za manj debele ter slabe in to seve v njihov dobrobit. Tudi nadziranje striženja ovac je bilo težavno. Gotovo se je moralo dogajati, da so se rešile ovce volne, ki ni pripadla lastniku, ampak pastirju.

Iz enakih vzrokov so gledali drugi po strani mlinarje ter tkalce. Proti mlinarjem so bile velikokrat izdane izredne odredbe. Že v dobi Karla Velikega so bili sinovi mlinarjev izključeni od duhovniških služb. Po nekaterih pokrajinah so smeli mlinarji rediti le po tri svinje, da ne bi zabredli v skušnjava, jih hraniti s tujim žitom. Prevladovalo je celo mnenje, da niso gnezdile

štoklje tako redko na mlinih ne radi neprestanega klopotanja, ampak iz bojazni, da bi jih zvití mlinar ne prekanil. V srednjem veku je moral mlinar posoditi lestvo pri obešanju zločincev in to radi tega, da bi ga to mogoče spominjalo: tudi tebi grozi ista usoda, ako te bodo zalotili pri žitni tatvini.

Kar velja o mliranjih, velja tudi za tkalce, da so si radi privoščili kako zlorabo zaupane jim preje.

Igralci, muzikanti in potujoči komedijanti so bili še na slabšem nego že imenovani poklici. Pričevanje ter prisega teh ljudi so bile pri sodiščih manj vredne. Ako je užalil meščan po krivem muzikanta, je že bilo zadoščenje v tem, da je udaril užaljeni enkrat krepko po senci nasprotnika. Od nečasti muzikantov so bili izločeni le trobentači in bobnarji, ker so služili vojski ter cerkvi.

Padarji, ki so posedali kopališča, so bili pod častjo navadnega državljana radi tega, ker so se dogajala v njihovih sobah nečista dejanja. Isto je veljalo tudi za brivce.

Cestninar je bil na slabem glasu že za Kristusovih časov in se ga je držalo to zlo cell srednji vek.

Zelo težko razumljivo je, zakaj so bili zapostavljeni pogrebci ali pokopiči. Gotovo je pripomagal veliko k temu skoraj vsakemu človeku prirojena groza pred izvrševanjem pokopavanja. — Nadalje so predbacivali pokopičem, da znajo napraviti kužne bolezni. — Leta 1562 je bil obglavljen v Dunajskem Novem mestu pokopič z ženo vred, ker

so ga dolžili, da je zasejal kugo, da bi dvignil ter povečal svojo obrt.

Dolžili so pokopiče, da izropavajo mrliča, kar se je v resnici večkrat dogajalo in se še.

Nečasten je bil poklic nočnega čuvarja. Ni smel trobiti na trompeto, ampak na rog. Jezditi je smel na oslu in ne na konju.

Najbolj osovraženi so bili konjederci in rablji. Ta dva poklica sta veljala za tako omadeževana, da se ni hotel nikdo niti dotakniti kacega od teh. V nekaterih krajih ni smel rabelj niti k svetemu obhajilu. Leta 1517 je dovolil papež rablju v nemškem mestu Worms, da je smel enkrat na leto čisto na tihem k mizi Gospodovi. Zopet po drugih krajih so smeli rablji ter konjederci v skupno cerkev, a morali so stati kje ob strani, ločeno od drugih. Otroci rabljev se niso mogli izučiti obrti, ker jih ni sprejela nobena obrtna zadruga. — Kakor dolgo so rablji živeli, so bili navezani le na občevanje s svojo družino ali s svojimi poklicnimi tovariši. Splošnega preziranja se niso znebili niti s smrtjo. Ako je umrl kak rabelj, se ga ni maral nikdo dotakniti, da bi se ne omadeževal.

Sedajna doba ne pozna nečastnih poklicov, izvzemši rabeljskega.

Iz uporne Indije.

Danes vlada ogromno Indijo angleški podkralj lord Irwin.

Indija obstoji iz angleške Indije in iz 700 domačih držav. Šteje 320 milijonov prebivalcev in 72 milijonov Indijcev je še pod vladno 445 maharadž (knezov) domačinov, ki so gospodarji nad dvema petinami celotnega indijskega ozemlja. Nekateri kneževine so po obsegu velike kakor je na primer Italija, druge merijo komaj 20 kvadratnih milj. Državniški položaj indijskih maharadž so uredili Angleži, ko so zatrli nasilnim potom zadnji krvavi upor v Indiji 8. avgusta leta 1858. katerega je vodil Nana Salib.

Maharadže so zgubili vrhovno oblast, ki je prešla na Angleže. So pa ti knezi samostojni v okvirju lastnih kneževin, posedajo svoje premoženje, pač pa je prideljen glede stikov z zunanjim svetom (zunanja politika) rezident vsakemu in je nekak stražar nad zunanjimi posli.

Sedajni veliki akciji indijskih množic po Ghandiju se ni pridružil niti eden od maharadž, ker se dobro zavedajo, da je njih vlada in obstoj edino le mogoč pod mogočno angleško nadvlado. Knezi silno izmoggavajo podložni narod z davki ter tirjatvami. Denar uporabljajo za svoja neverjetna razkošja. Navaden Indijec ima od svojega vladarja le to, da ga lahko gleda ob večjih praznikih, kako jezdi na slonu v vsem sijaju po mestnih ulicah.

Sedanji upor je deloma naperjen tudi proti krvosesom domačim knezom. Ghandi sam je izjavil angleškemu časnikarju Uptonu Close sledeča: »Ko nam bo napravil podkralj pot, ne bo 10 minut za tem preostal niti eden od naših pitanih svinj (maharadž).«

Indijski maharadže so znani celemu svetu kot bogatini in razkošneži v vsakem oziru. Nekateri knezi so premožnejši nego ameriška milijonarja Ford ter Rockefeller. Najbogatejši maharadža je Nisano iz Haidare. Njegovo zlato in dragocene kamne cenijo v prestolici King Kothi na 700 milijonov zlatih mark. Ko je umrl njegov oče, so našli na njegovi pisalni mizi kot obtežilo za papir kristalno kepo. Pozneje so dognali, da je to nebrušen dijamant neprecenljive vrednosti. Ko si je nekoč umival mladi Nisano roke, je snel diamančni prstan in ga položil slugi v roko. Prefkani sluga ga je zaprosil za malenkost, katero mu je gospodar tudi podaril, čeravno je bila vredna 20 tisoč zlatih mark. Njegov dvorni vlak stoji zakurjen ter pripravljen po cele dneve. Ko so ga opozorili na potrato, je odgovoril: »Ali je vlak zame tukaj, ali jaz radi vlaka?« Neki drugi indijski knez ima 300 žen in vsaka ima svoj z dragulji okrašen avtomobil.

Maharadža iz Barode je pustil napraviti dva topa, kojih cevi sta bili iz srebra. Njegov naslednik je zapovedal obe topovski cevi uliti iz zlata, da je prekobil svojega prednika. Indijski knezi neprestano spletkarijo med seboj, se morijo ter zastrupljajo in vse to radi žensk.

Med knezi so pa tudi nekateri reveži in konkurzlerji. Maharadža iz Kuč Beharja je bil zarubljen, ker ni mogel plačati 80.000 mark. Izjavil je upnikom, da nikakor ne more plačati ker dobiva mesečno 3000 mark.

Nekaj knezov je čisto modernih vladarjev, ki skrbijo za vsestranski dobrobit in povzdigo svoje kneževine. Najbrihtnejši maharadža je 67 letni vladar iz Barode. Njegova žena maharani Chimnabei je izdala važno delo o socialnem položaju žene v Indiji.

Hčerka pravkar omenjenega maharadže Indira Raj vlada po smrti svojega moža. Njenega rajnega moža so pustili Angleži kot priprostega kmečkega dečka vsestransko šolati ter izobraziti in so ga nato postavili na knež-

ji prestol. Njegova sedaj vladajoča žena je neverjetno povzdignila železniški promet ter šolstvo. Njen biserni zaklad cenijo na 80 milijonov zlatih mark. Poseda biserno ovratnico z velikim dija-

mantom, ki je znana na svetu pod imenom »fužna zvezda«. Kneginja igra vodilno ulogo med indijskim ženskim gibanjem, potuje, leti v aeroplanu, jezdi ter hodi na lov.

Gospodarska obvestila.

Kelje za vinegrade in za sadno drevje, kakor vsake vrste razan les prodaja ali zamenja za dobro vino Franjo Gnilšek, Maribor, Razlagova ulica 25. 363

Znižanje davkov. V nedeljo, dne 4. maja je ministrski predsednik general Živkovič podvzel inspekcijsko potovanje po Vojvodini. Med drugim je prišel v Ado, kjer se je razgovarjal z ljudstvom. V razgovoru je poudarjal, da je dopolnilni davek k zemljarini previsok, vsled česar je že bil znižan na 12%. Sedaj se bo dopolnilni davek znižal na 8%. Vlada tudi misli na to, da se znižajo tudi nekateri drugi davki.

Velik kmečki tabor. Kakor smo že na kratko poročali, priredi kmetijska podružnica v Slovenjgradcu dne 6. julija tega leta velik kmečki tabor (praznik) združen s tambolo in zanimivim kmečkim sporedom na Homcu pri Slovenjgradcu. V ta namen se je sklical v nedeljo dne 27. aprila sestanek podružnice, kateri se je vršil v gostilni Gajšek. Po vsestranski razpravi se je izvolil pripravljalni odbor z ing. V. Vrhnjakom kot predsednikom. Dalje se je na tem sestanku tudi sklepalo o izletu, ki ga namerava kmetijska podružnica v času od 29. do 31. maja tega leta prirediti v St. Jurij ob južni železnici, da si ogleda vse naprave ondote kmetijske šole. Sklepalo se je tudi o kmetijski kino-predstavi, katera bi se naj vršila enkrat v mesecu maju v kino dvorani v Slovenjgradcu.

Kokoši, katere začasno neso že v mesecu marcu rade kvokajo, toda ni treba

dovoliti vsaki kokoši, da bi sedela. Tudi kokljam ni treba pustiti na voljo, da bi kjerkoli sedele in izvalile piščeta. Ako se za kokoši brigamo ter jajca vsaki dan iz gnezda pobiramo, gospodinja lahko odloči po svoji volji, katera kokoš bo valila. Ako v to svrhu izbiramo mlade kokoši, se ozirajmo na to, da bodo krotke, s sovrstnicami mirne (to je, da se ne kavsajo), da bi ne bile plašljive, da bi daleč od hrama ne uhajale. Potem da bi bile širokega života in imele dobro gosto perje, kar je važno radi tega, da jajca dobro pokrijejo ter na ta način timveč pišk izvalijo. Osobito se priperočja izbirati za valitev take kokoši, katere se za svoj mladi zarod skrbno brigajo; vendar niso bojzljive, z eno besedo povedano, izbrati take, za katere iz zikušnje vemo, da so — pridne koklje.

Kozje mleko. Vobče je znano, da dve tretjini krav skriva v sebi tuberkulozo ali dr. bolezn. S prekuhanjem in steriliziranjem se bacili v mleku sicer umorijo, toda sčasoma postaja mleko težje prebavljivo zlasti za uporabo pri otrocih. Ta pomislek pa je povsem izključen glede kozjega mleka, kajti koza je popolnoma zdrava žival in le redki so primeri, da bi se pri kozi opazila tuberkuloza. To so potrdili vsi zdravniki in kemiki, a razen tega so še dognali, da je kozje mleko zelo podobno materinemu mleku. Brez skrbi se torej sme kozje mleko piti nezavreto. Koliko kmetov kravje mleko prodaja, a za sebe in svojo družino pa si redijo kozo in pijejo njeno mleko. Otrokom po zdraviliških predpišejo zdravniki ponajveč kozje mleko. Mnogi domnevajo, da ima kozje mleko nekakšen neprijeten, smrdljiv duh; to pa le tedaj, ako kozo zanemarjajo, ako leži v nesnažnem hlevu in se ji ne umiva vimena. Če pa koza dobiva

DR. O. ILAUNIG:

TATENBAH

ZGODOVINSKA POVEST.

To pa se nikdar ne zgodi, Boltažar Ribl ostane, na to se lahko zanesete, gospa grofica.«

Ana Tatenbah je molčala. Plemenita gospa je pač slišala marsikaj, kar je počenjal njen soprog na gradovih, toda plemenita in dobra, kakor je bila, ni verjela tem govoricam.

Grof pa je takoj čutil, da je spregovoril pretrdo besedo. Očitajoči pogled užaljene ljubezni, ki ga je zadel in oči zveste družice, je ganil srce moža, katerega čustvovanje je bilo dostopno vsakemu vtisu. Ustavil se je ter pritisnil soprogo na svoja prsa, nežno rekoč: Odpusti, Ana, če sem izrekel kako besedo prehitro; vem, da mi hočeš dobro, ti duša moje duše.«

Ne bi bilo treba izreči te nežne besede, ker grofica je takoj pokazala vso ljubezen, ki jo je čutila v svojem čistem srcu do svojega soproga.

»O, vem, moj dragi Erazem,« zašepeče, »da le tvoje srce dobro. Ne bodi hud na me, če te

20

tvoja zvesta Ana ljubeznjivo posvari, naj ne zupaš svojim dozdevnim prijateljem.«

Grofica obmolkne in pozorno gleda soprogu v obraz, nato pa nadaljuje:

»Stopiva zdaj v božji hram, da mati in sin izrečeta Gospodu, ki čuva nad življenjem, še enkrat zahvalo za ozdravljenje dragega očeta.«

»Ljubljena moja Ana, kako si vendar dobra,« vzklikne grof prevzet od res pravega čustva ljubezni ter gleda v lepi, plemeniti obraz svoje soproge, na katerem se je bral izraz srčnega veselja.

Stopila je, vodeč malega Antona pred svojim soprogom v cerkev, ta pa je šel za obema. Toda ni še prestopil praga male cerkve, ko sliši rahel: »Stojte!«

Ko se obrne, vidi svojega slugo Boltažarja pred seboj.

»Kaj je,« vpraša grof Tatenbah ter takoj ugane, da mu ima sporočiti važno novico.

»Rudolfi je tukaj, milostljivi gospod grof,« mu sluga zašepeče na uho.

»Konjušnik grofice Zrinjske?« vpraša grof Tatenbah očitvidno razburjen. Boltažar nič ne reče, ampak samo prikima ter izroči svojemu gospodu zapečaten pismo.

„Do divjem
Kurdistanu“

bodo imeli naslov naslednji

4 zvezdi

Karl May-ovih

spisov.

Prvi od takih je izšel v

Tiskarni sv. Cirila
v Mariboru

Stane Din 13.